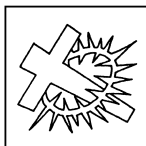

SJUTTONDE SÖNDAGEN EFTER TRINITATIS

DOMINICA SEPTDECIMA

Tekst: Luk 14: 1-11.. Predikan av Asbjørn Hjorthaug (ELBK)

ET KRISTEN MENNESKES FRIHET

For mange lyder det som et paradoks at kristendom kobles sammen med begrepet frihet. For verden er kristendom en tvangstrøye som hindrer en i å leve livet akkurat som en vil og har lyst til. Men i Bibelen er friheten målet for Guds barn. Jesus er i synagogen og leser fra Jesaja bokrullen: *«Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige. Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette undertrykte fri og rope ut et nådens år fra Herren»* Så kommenterer Jesus dette: *«I dag er dette skriftdet blitt oppfylt mens dere hørte på.» Luk 4,18-21.* De som skal få friheten er fattige, fanger, blinde, undertrykte, men hva slags frihet er det vi egentlig snakker om? Verdens jag etter frihet er at de vil leve slik de lyster uten begrensning av Bibelens bud og normer. Et liv der egoismen rår og en realiserer seg selv på bekostning av andre, kaller Guds ord for synd. Verdens frihet er i bunn og grunn et løp bort fra Gud. Der elsker en ikke Gud over alle ting, men seg selv over alle ting. Verdens frihet velger mammon til gud framfor Gud, vår far i himmelen. Bibelen karakteriserer dette ikke som frihet. Tvert imot er dette et liv bundet i synden, et liv i treldom, i lenker, i fengsel med dødsdommen hengende over seg. En er bundet av verden, Satan og sitt eget gamle menneske til å gjøre alt det som strider mot Guds ord og løfte. Det er ikke mye frihet å se i mennesker som lider av depresjon, ensomhet, misbruk av alkohol og stoff, som lever et liv på kant med loven, som stadig går fra partnerskap til partnerskap, som rastløs farer omkrig for å søke lykken. Vi kjenner så altfor godt til dette i våre nordiske land der flere og flere lever utenfor den frihet Gud vil gi.

Jesus sier: *«Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri.» Joh 8,36* Paulus oppfordrer oss: *«Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast og la dere ikke tvinge inn under slaveåket igjen.» Gal 5,1* Tenk om mennesker forstod dette. Der er en frihet for tid og evighet som Gud har gjort ferdig for alle mennesker. Ved troen eier vi denne friheten. Jesus gråter og klager over Jerusalem: *«Jerusalem, Jerusalem, du som slår profetene i hjel og steiner dem som er sendt til deg! Hvor ofte ville jeg ikke samle barna dine som en høne samler kyllingene under vingene sine. Men dere ville ikke.» Luk 13,34.* Friheten Bibelen taler om ligger ikke først og fremst i det ytre. Det er ikke noe som kan binde et menneske i ufrihet som en dårlig samvittighet. Denne dårlige samvittigheten anklager meg hele tiden for ikke å strekke til, ikke være god nok, ikke lykkes med livet, ikke å oppfylle de krav som samfunnet stiller til meg. Den anklager meg også for alt det gale jeg gjør, tenker, begjærer osv. For å reparere på dette så må en stadig jage på i dette livet med det ene og det andre. For mange blir det tragedie og katastrofe. Jesus roper ut: *«Kom til meg alle dere som strever og bærer tunge byrder, for jeg vil gi dere hvile.»* Det det handler om er synden og syndens følger. Å bli satt i frihet handler om at Jesus tar seg av deg og letter av din syndebyrde og fjerner alle anklagelsene fra deg. Han gir deg en ny og ren samvittighet overfor Gud. Han gjør deg glad og lett til sinns og den sanne freden får senke seg over deg. Men hvordan er det mulig? Alle anklagelsen mot deg er på sin plass. Du er en synder, bundet i synd, fortapt og uten i stand til å frigjøre deg fra Satans armtak rund deg. Du er bundet i synder og overtredelser. Men Jesus kom til jord, levde et fullkomment liv i ditt sted. Han gikk opp på korset og sonet for alle dine synder, i ditt sted. Han betalte alle dine regninger for deg. Han gikk i graven, men stod opp igjen og seiret over verden, djevelen og synden for deg. Du blir ved troen på Jesus Kristus erklært ren og rettferdig. Dette er friheten du er satt inn i som kristen. Dette er friheten ingen får ta fra oss. Paulus som ofte hadde mye å anklage seg selv for og som karakteriserte seg selv som den største synder av alle, sier: *«Hvem kan anklage dem Gud har utvalgt? Gud er den som frikjenner.» Rom 8,33* *«Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. 2 For Åndens lov som gir liv, har i Kristus Jesus gjort deg fri fra syndens og dødens lov.» Rom 8,1-2*

Ser du nå hva den kristne frihet er? Ingen har rett til komme med krav og betingelser for at du skal kalle

deg en kristen. Ingen har rett til å sette spørsmålstegn om du er en kristen eller ikke så lenge du tror på Jesus Kristus. I praksis har jeg lov til alt sier Paulus, men det er ikke alt som gagnar vårt trosliv. *«Jeg har lov til alt, men ikke alt tjener til det gode. Jeg har lov til alt, men jeg skal ikke la noe få makt over meg.» 1 Kor 6,12 «Jeg har lov til alt, men ikke alt tjener til det gode. Jeg har lov til alt, men ikke alt bygger opp.» 1 Kor 10,23* Her må vi som medkristne fare varsom fram. Jesus advarer mot dømmesyke. Det er så lett å irritere seg over splinten i din brors øye, men bjelken som du har i ditt eget ser du ikke.

Da er vi midt inne i dagens tekst. På Jesu tid var den tids religiøse ledere opptatt å følge alle Guds bud og tradisjonens menneskebud. Det var viktigere enn kjærligheten til både Gud og medmennesker. Jesus setter de på prøve: *"Er det tillatt å helbrede på sabbaten eller ikke?"* Et merkelig spørsmål. Er det lov til å være medmenneske på sabbaten? De tidde, står det. De kunne ikke svare på dette. De var i sterk tvil. Så langt var de kommet i sitt fangenskap under loven. Ditt forhold til sabbaten var for fariseerne og skriftlærde selve testen på ditt forhold til Gud. Slik kjenner jeg det også fra tidligere pietistiske tider. De som var kristne var de som holdt søndagen som hviledag, de som arbeidet med noe denne dagen viste med tydelighet at de ikke ville være Guds barn. I GT var det klare utsagn om Israels forhold til sabbaten: *«Dere skal holde sabbaten; den skal være hellig for dere. Den som vanhelliger sabbaten, må dø. Hver den som gjør noe arbeid på den, han skal utryddes av sitt folk.» 2MO 31,14.* Men i NT står det: *«For Menneskesønnen er herre over sabbaten.» MTT 12,8.* Sabbaten er et bilde på den hvilen vi har i Jesus Kristus. Paulus sier om Kristus at han er lovens ende. (Rom 10) Når Kristus kommer med den nye pakt, så avskaffes sabbaten. Derfor forsvaret Jesus disiplene når de river aks for å spise på en sabbat. Derfor skriver Paulus i KOL 2,16: *«Så la da ingen domme dere for det dere spiser eller drikker, eller når det gjelder høytider, nymånedag eller sabbat. Alt dette er bare et skyggebilde av det som skulle komme, men legemet er Kristi legeme.»* Så kan vi stille spørsmålet om den nye pakt har innstiftet en annen ukedag til erstatning for sabbaten. Svaret er nei. Søndagen er ikke nevnt som en ny helligdag. Men er ikke søndagen en hviledag? Jo, men i seg selv er den ikke mer hellig enn alle andre dager. Hviledagen er en gave vi har fått fra Gud, han som med sitt eget eksempel tok en hviledag etter å ha skapt himmel og jord og alt levende. Vi trenger en slik hviledag fra det vanlige arbeidet. Han som gir oss mat, klær, familie, hus og hjem har også i sin nåde gitt oss en hviledag. Den har han gitt både rettferdige og urettferdige, troende og ikke troende. Gud styrer all sin skapning. Han har også styrt våre verdslige myndigheter slik at de har gitt oss en hviledag. Så lenge en slik ordning består, skal vi takke Gud for det. Å holde Gudstjenester på søndagen er å vise Gud takknemmelighet over denne gaven. Når også hviledagen blir velsignet med Guds Ord og bønn, blir den for oss en helligdag. Vi må ta vare på helligdagene, hviledagene. Det gjør vi ved å holde messe og gudstjeneste. At søndagen er blitt gudstjenestedag skyldes ikke noe påbud. Vi har bare tatt over apostlenes eksempel som etter Jesu oppstandelse feiret denne dagen som sin gudstjenestedag. Det er en god tradisjon som også Paulus anbefaler. Luther følger dette opp i katekismen der han ber oss om ikke å forakte prekenen og Guds ord men gjerne hører det og lærer det. *«La oss ha omtanke for hverandre, så vi oppgløder hverandre til kjærlighet og gode gjerninger. Og la oss ikke holde oss borte når vår menighet samles, slik som noen pleier å gjøre.» HEB 10,24f.* Det er ikke likegyldig hva vi bruker søndagen til. Å leve som en kristen har en klar forutsetning at du bruker nådemidlene. I nådemidlene møter Gud deg og du mottar hans gaver. Å tilhøre en kirke og menighet innebærer et ansvar for at du opprettholder det fellesskapet en gudstjeneste innebærer. Å prioritere bort gudstjenestene søndag etter søndag for å gjøre noe annet en har lyst til, er i strid med det 3. bud, men også med det 1. bud. Da sier en klart fra at det er noe som er viktigere enn å møte Gud i ord og sakrament. Dette fører til at behovet for Guds Ord og sakramentet blir borte og det åndelige livet dør sakte men sikkert bort. Det er alvorlig. Her må vi gå inn i en forbønnstjeneste for medlemmer vår forsamling og kirke. At de må bli bevart. Men har vi ikke lenger noen sabbat eller hviledag i den nye pakts tid? Paulus svarer på spørsmålet i Hebr 4: *«Altså er det fremdeles en hviledag i vente for Guds folk.» «Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger, likesom Gud hvilte etter sine gjerninger.»* Dette er sabbatshvilen. Å leve i syndenes forlatelse er hvile og fred. En dag skal den bli fullkommen, hjemme hos Gud i himmelen. Sabbatshvile er først og fremst hvile fra et arbeid med loven som arbeidsgiver. Loven er en hard arbeidsgiver som truer med døden om en ikke gjør som den sier. Når Jesus inviterer oss til å hvile, så har det sin grunn i at han har gjort arbeidet for oss. Han har oppfylt alle lovens krav og bud. Han har sonet for alle våre brudd og synd og betalt vårt gjeldsbrev. Vi er frie, derfor hvil i Kristus og alt det han har gjort for deg. Tror du dette, nyter du troens sabbatshvile.

Så møter vi i dag Jesus som helbreder på sabbaten. Han møter en syk, en med vann i kroppen. Når Jesus spør om det er lov til å helbrede på sabbaten, kan verken de lovkyndige eller skriftlærde svare. Så

helbreder Jesus mannen. Teksten avsluttes med en lignelse som klart avslører fariseerne og alle de som ikke forstår den frihet evangeliet gir. De må ha regler og menneskebud for å være trygge i sin tro og dømmer derfor alle andre som de mener tar det lett på sitt gudsforhold. Situasjonen er et bryllup som et bilde på de som er innbudt til Guds rike. I et bryllup er det ikke slik at en styrter fram for å få de beste plassene ved bordet. Nei en avventer tiden og tar det som faller seg naturlig eller en får anvist plass. Slik skal det også være i Guds rike sier Jesus. I Matt 23 advarer han disiplene sine mot fariseerne som stadig vekk vil sitte fremst ved bordet og i synagogen. Hvorfor ville disse stadig fremheve seg selv? Hva var det som gjorde at de stadig vekk mente at de hadde fortjent de beste plassene? De mente på alvor at de var bedre kristne og hadde bedre gjerninger å vise til enn alle de andre og derfor mente de at de fortjente dette framfor andre. Men i Guds rike gjelder ikke hva vi har fortjent etter våre gjerninger, der gjelder nåden. Jesus brukte sin frihet og vurderte hva som var best i denne situasjonen. På lovens vei er det slik at vi får lønn som fortjent, mens i Guds rike gjelder evangeliet. *«Den som gjør et arbeid, får lønn etter fortjeneste, ikke av nåde. Annerledes er det med den som ikke har gjerninger, men som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig. Han får rettferdigheten tilregnet fordi han tror. Denne Kristi frihet eier vi også gjennom troen på han.» RMR 4,4f*

Å sette seg selv lavt - hva vil det si? Det er å bekjenne sin synd. Det er å innse at en ikke er i stand til å vise fram en egen rettferdighet som gjelder for Gud. Loven viser oss at vi har ingen mulighet selv å komme til Gud. Men Guds ord stopper ikke her. Vi får også evangeliet *«den som setter seg selv lavt, skal settes høyt»*. Loven driver oss til syndsbejennelse, men samtidig driver den oss til Kristus. Han som har gjort alt for oss. Vi er fullkomment frikjent av Gud selv. Så er vi altså satt i himmelen sammen med Kristus. Gud betrakter oss som likeverdige med sin Sønn. Det er å være opphøyet.

Så eier vi også Kristi frihet. På samme måte som Kristus beseiret døden, djevelen og synden, så eier også vi denne seier over alt ondt gjennom troen. Når så det onde vil hindre oss i å glede oss over evangeliet, vil hindre Guds verk ved å sette opp regler og bud som Skriften ikke kjenner til, vil legge på samvittigheten vår nye byrder enda vår samvittighet er blitt fri i og med evangeliet, da sier vi nei. Vi vil være frie Guds barn. En kristnes kamp består i å jage Satan og hans engler på flukt som stadig er etter oss for å binde oss. Galaterbrevet beskriver et kristent menneskes frihet som en kristens frihet fra loven. *«Men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så at vi kunne få barneår.» Gal 4,4f.* Det å være barn innebærer frihet som er det motsatte av å være ikke trelle eller slave. Jesus stiller seg frivillig under loven, men likevel har han en frihet i forhold til lovens krav og bud. Denne frihet eier vi også. Den er en skatt og forsvare. Amen